

НАША ПОШТА

NAŠA POŠTA

САДРЖАЈ

Потреба елите. — Мало објашњења. — Инат и себап.
— Уредба о организацији п. т. службе. — Тело без
душе. — Pošta (njene funkcije) и privredni i pravi. —
Из прошлости. — Око Поштанске штедионице. —
Аутомобилски саобраћај. — Министар за поште у
Бугарској оборен. — Конгрес п. т. службеника. —
Читуља: Д-р Славо С. Милетић. — Pregled štampe.
— Štamparske greške na markama. Čitaocima. — Наши
ребуси. — „Ко је ко у п. т. струци.“ —

**Наше младе генерације треба озбиљно и
вредно да настану да буду спремне за за-
датке који их у будућности чекају. И да
не забораве: да је у њиховим рукама будућ-
ност и судбина државе и народа.** („Правда“)

БЕОГРАД

KRUNSKA 29

Sveska 118

jun 1934

Osnovana 1912

НАША ПОШТА излази сваког месеца.

Претплата: 40 д. за годину, 20 д. за пола године.
Шаље се Администрацији „Наше поште“ преко Пошт. штедионице на чековни рачун бр. 53.888.

„КО ЈЕ КО У П. Т. СТРУЦИ“

Наша пошта је, у свесци за септембар 1930, покренула питање, да се изда публикација „Ко је ко у п. т. струци“. Није на томе остала, већ је, неколико пута, то исто поновила. Живели смо у разним приликама, крајевима као и у разним политичким границама. Под окриљем заједничке отаџбине, време је да се и чланови п. т. заједнице боље упознају. На тај начин ствара се култ професије и рада. На жалост, наш позив није наишао на одзив који би послужио интересу и угледу струке и њених претставника. Нијесмо добили ни довољно података о личностима ни довољно претплатника. Међутим, не сматрамо да истакнуте личности, које су биле или су сада у струци, не заслужују да се прикажу. Не сматрамо ни да је криза сузбила пожртвовање да се у п. т. струци не може обезбедити публикација коју захтева и дух јединства као и професионалног култа и солидарности.

Особље има реч. Заинтересоване потсећамо на наш рајији апел (свеска за септембар 1932).

ИЗ УРЕДНИШТВА

Г. д-р Шоћ је одржао, 11 маја о. г., у Друштву за проучавање историје Црне Горе, предавање о Херцеговачком устанку и војводи Пеку Павловићу.

Г. Шоћ је изабран на скупштини од 22 маја за члана управе Клуба независних књижевника.

Због ванредакциских тешкоћа, излагање ове свеске закаснило је 7 дана.

ПОТРЕБА ЕЛИТЕ

У свима временима поједина друштва и државе водиле су елите, људи који имају највише моралне снаге, друштвеног угледа и политичке и војничке моћи. Тежња за једнакошћу, рођена из социјалних и политичких преврата и срећним издвајањем из кастинских привилегија и привилегија богатстава које и данас постоје, допринела је у знатној мери да се веровање у потребу улоге елита знатно умањи.

Па ипак, у сваком друштву, макакво оно било, потребни су вођи и најогорченији противници ауторитаризма и духа владања следују послушно једнога или више шефова.

Потреба владања и управљања проистиче из примера свакодневнога живота. Демократија, која се хвали једнакошћу свих пред законом има нарочито потребу ауторитета, јер је она више од свих других режима изложена анархији. Потреба ауторитета, као што видимо, јесте потреба о којој не може бити дискусије, и пошто је то тако, логично је, да тај ауторитет могу имати и вршити само они који су способни. Из те потребе за елитама, природно је, да први који дође, онако, с пута или с коња, како се то народски каже, коме се то прохте, онај кога немају где наместити или збринути, не може доћи да управља и да води. Да би истински могао управљати и водити рецимо једну установу, макар то била и пошта, потребно је, осим партијске привржености и поверења, да вођа располаже великом интелектуалном и моралном снагом, личним поштењем и несумњиво доказаном стручном способношћу. У правно уређеној земљи, као што је и наша, сви грађани треба да имају подједнако право такмичења у пењању на све више хијерархијске степене у друштву и државној служби. То не сме бити привилегија извесних породица и њихових рецимо зетова, нити имућних класа. Утакмицом стваране и одабране елите врше благотворни утицај својом супериорношћу над осталим људима и знају чувати онај потребни контакт са народом којему служе, водећи га.

У наше време, неки покушавају да вештачки стварају елите и ауторитете па то понекад изгледа врло смешно, јер они, који тада понесрећи воде, немају ниједан потребан атрибут вође, и зато, што њих воде — изгледају нам смешни својом уображеном надменошћу, незнањем и неспособношћу.

То је само једна од карактеристика данашњег времена у целој свету — па и у нашим редовима!

Крива која пустоши, не само у области економној но и интелектуалној и моралној, најбоље доказује колико нам је потребна права елита у најбољем смислу те речи. Није све у самом поседовању власти и акту управљања. Треба знати, умети, и бити способан за управљање и вођење јавних послова, где се врло брзо испоље недостаци, мане, неспособности оних који се случајно наметну као вође и где чести неуспеси, не долазе само од интелектуалне инфериорности, већ много пута од моралне посувраћености и тоталног непознавања послова којима такви вођи руководе.

Жеђ за златом, за добрим и угодним животом и луксузом, за угледом у друштву, који неспособни људи имају само тада када покривају какав високи и лукративни положај, све то врши кобан утицај на људе, а нарочито на слабе карактере, и зато је то озбиљна сметња стварању елита. И мада, понеко исправно мисли, да није довољно, да се нечија супериорност истакне, бити на положају, бити богат, луксуриозан, глупо надмен и уображен, смешан својим хвалисањем и наметљив лицемерно и цинично, ипак, мало је таквих, и већина се и данас радо клања златном телету. Права елита оснива своју вредност на врлинама које човека издижу изнад ових негативних особина, на правим вредностима духа и морала, где је скромност, највећа врлина, изнад сваке сујете и надмености.

Права елита, нарочито у данашње време, мора се инспирирати овим простим начелом и геслом: Служити народу искрено, поштено, одано и верно, васпитавајући га и водећи га прогресу.

Служити народу не значи: ласкати његовим страстима и страстима моћника који држе власт, ни будити њихове апетите, ни одржавати у њих наду на извесне ефемерне добити и благодети материјалнога реда, већ напротив, ударати снажно по предрасудама, заблудама и погрешкама, звонити стално на узбуну противу свакога насиља, без страха и бојазни за личне интересе.

Елитни император Марко Аурелије трпео је поред себе опакког критичара Целза, говорећи својим „добронамерним“ желатељима и саветодавцима: „Од Целза чува ме Целз“.

Демагози и некарактерни шарлатани раде сасвим друкчије. Али ко у истини жели и хоће искрено и верно да служи своме Краљу и народу он им неће подражавати. Права елита, она која предано служи, озбиљно схваћа своје дужности и неће се никад спустити дотле, да чини компромисе са таквим људима, јер је уверена, да из тога може произаћи само зло за народ. Она иде право, путем уверења и постављених дуж-

ности, оцењујући правилно и тачно све могућности и случајности. Ако њена акција у нашој струци данас није пре-доминантна, ни одлучујућа, ако она не заузима оно место које јој по праву припада, ако је потиснута у страну и протерана од новопостављених скоројевића — ништа за то, иду бољи дани. Она је ту и чека, јер њено време је близу, а њено право несумњиво.

Ими имамо своју елиту. То нису скоројевићи који су сами себе огласили стручњацима и поставили се на висока места у служби одакле вуку велике плате и тантијеме. То су они скромни, тихи и вредни радници у струци, који су у њој, годинама текући искуство у овој или оној грани службе, израдили се као прави мајстори и стручњаци. Њихов је ред да наступе. Доста је било шарлатанства, време је скупо. Треба те растурене и најурене елитне људе из струке прибрати, сложити и позвати на заједнички рад. То је категорички императив за велике реформе које треба извести у п. т. т. струци. Задњи не могу бити први. Смена мора доћи.

МАЛО ОБЈАШЊЕЊА

Пензионисани су: Ing. Душан Милосављевић, директор Загребачке п. т. дирекције, и виши саветници: М. Шипуш, ing М. Тецилазић, М. Вујадиновић и М. Јовановић. Ми не знамо каква је била потреба да се ови виши државни чиновници, још орни и употребљиви за рад пензионишу и којим је и каквим све аргументима доказивана та потреба, али претпостављамо: да није било могуће остварити прогрес ако у врховима п. т. струке, на важним местима директора и шефова отсека и даље остану горе именовани чиновници који замерајући, програму и плану не виде, ама баш ни мало неке праве стручности, још мање генијалних мисли и инспирација. И наравно, шеф је у праву да тражи широка овлашћења да би свој пут у п. т. т. струци изградио и план и програм несметано извео. И исто тако, нема тога министра у Југославији, који не би већ унапред одобрио тако велики потхват за тако велики, зналачки смишљен, давно очекивани конструктивни рад и одстранио све елементе нереди и нерада који томе великоме плану и његову мајстору — сметају! То је чак била прва и најпреча дужност новог министра и они који су тиме погођени немају што жалити. Напротив, они баш, сами, из сопствене иницијативе требали су се уклонити с пута по коме

воде већ три године веселу п. т. т. струку, јер и тако, она на свим својим путевима сретa многе и разне тешкоће, а са овим помагачима од првог сусрета њен вођ није имао много среће, па није ни право да они ма у чему сметају. И ти људи, који су провели цео свој век у струци, доиста би то и учинили да их је умео неко убедити, да је нових стручњака пут раван и прав, да је њихов програм и план заиста тако добро смишљен, вредан и здрав и да само још они сметају па да га у потпуности изведу... Али, на жалост, тако није било. По мишљењу тих људи, у гломазној, сложеној и замршеној апаратури п. т. т. струке није се додanas још нико могао снаћи. То се види на први поглед и познаје по томе, што под невештом руком, та велика и сложена машина сва шкрипи и пуца, а особље, несигурно и незадовољно стење. И ко не види у п. т. т. струци Потемкинова села, тај се љуто замерио и за њега — нема места у струци, макар он у њој и више знао и боље видео и оседео гледајући, како нестручни почињу реформе струке наопако.

Наша Пошта, која није у вољи некоме, без обзира на то што је пензионисан и други њезин уредник, као слободно гласило струке и особља неће престати да излази, већ напротив, она ће тек сад развити своју пуну делатност. И нека знано буде, свима којих се тиче, да ћемо ми, из Наше Поште, без срџбе и гњева, први похвалити сваку добру акцију на путу рефорама у правцу прогреса, и исто тако, као и досад, слободно и неустрашиво бранити интерес и права струке и особља и нећемо никоме допустити: да у циљу самохвалисања експлоатише дивне успехе свакидашњег рада нашег поштеног, вредног и неуморног п. т. т. особља...

О ИНАТ И СЕВАП

Под ова два појма разумемо ону наказну политику која се водила у нашој земљи за доба искључивости и загрижености партијских режима, политику која је диктована, не разумом и разумним комбинацијама већ оним нижим осећањима пакости, злобе, зависти и ината на једној, и лажне болећивости и великодушности на другој страни, а која је донела тако много зала државном и друштвеном животу у нашој земљи. По некој неумитној логици ствари, изгледа, да се ова жалосна историја понавља. Ми на пример, имамо све потребне аргументе да то и — докажемо. И кад ово износимо, ми немамо друге жеље осим те, да покажемо, како су севап и инат нижа осећања, својствена само неразвијеним људима, који никако, и ни по чему, не смеју стојати на високим местима одакле треба да управљају врло важним интересима друштвене целине, нити да решавају деликатна питања која тангирају мир и сигурност, личну, моралну и материјалну страну живота људи, чији сви напори иду у правцу стварања јавнога благостања земље, јер то благостање је први постулат добре и смишљене управе. Наша критика не иде и никад није ишла за тим да кочи рад управе или да јој ствара тешкоћа ма које врсте. Ми би изгубили чврсто тле, ако би наша критика била продиктована истим оним малициозним побудама какве сусрећемо понекад у управљачком раду овога или онога старешине, а које критикујући желимо сузбити, у најбољој мери и вери да тако и најбоље служимо општој тежњи и политици Владе и дужностима које имамо као јавни орган и гласило слободних уверења и савести целокупног нашег особља.

У нашем раду нас не прожима ситничарски дух свађе, омразе, анимозности. Свега тога може се наћи у обилатој мери — на другој страни, која ће можда и у овим добронамерним ретцима наћи се погођена у живац — и звонити на узбуну. Али ми без страха идемо својим унапред строго обележеним путем. Време ће показати: јесмо ли и колико били у праву. Наш народ вели: *Све ће јарко показати сунце!*

За нашу тему: како *севап* и *инат* могу бити одиста штетни чиниоци у управљачком раду једном установом и како ти управљачки мотиви долазе обично од неке непросвећене индивидуе, из њене мрачне, свешћу неосветљене дубине потсвести, да се, у погодним условима, нагонском снагом пробију и изврше атак на здраву свест, на оно што се зове морална свест и морални закон у људском друштву, ето, за поткрепљивање те изабране теме навешћемо данас само два конкретна случаја, два јака и необорива доказа о ономе што смо истакли, и што је,

признајемо, врло тешко и неугодно за оне који својој савести могу натоварити пуно грехова ове врсте, а које ми овим лојално оптужујемо, пред нашим целокупним особљем и пред нашом јавношћу.

У првом од два случаја, рекло би се, да је *сепар* играо улогу пресудног фактора, у другој *иншт.* Оба су случаја најалост из домена политике наше стручне просвете и овај парадокс није ни сасвим случајан ни једини. Парадокси су у наше време постали скоро систем и то врло опасан.

Кад је отворена виша п. т. школа могло се очекивати да ће се избор наставника извршити конкурсом. То би био ред и *једини* правилни начин да се избегну оптужбе, зависти и оговарања. И не само то, но то би био и *најмоћнији* потстрекач за научни рад у једној установи и једној средини која још нема своје изражене стручне литературе. То би било правилно, право, поштено. Али тако се међутим није поступало. Много је лакше за управљаче одабрати људе од ока, по личном оцењивању вредности, наравно са примесама личних симпатија и привржености неголи потчинити се изборном решењу. С друге стране, много је лакше бити удворан и с маском на лицу но писати дебеле научне књиге и имати пуну главу о ономе што треба да се предаје. То је тешко и замара и не може свако, а оно лако и корисно. А јавни интерес, интерес службе, струке и прогрес у њој?!... О томе у нас сањају само још понеки неизлечиво болесни идеалисти, али ко њих пита и ко мари за њих?

Тако је из наше стручне наставе изостао истраживачки и научни дух.

Занимљиво је, како је одређен један господин из наших стручних редова да предаје предмет којим се дотле није озбиљно ни занимао, јер нигде о томе није оставио трага, и на који је начин одређен на место другога једнога господина који је о томе предмету написао једну одличну књигу, а пре тога и предавао тај исти предмет у истој школи?...

Хтели не хтели, морамо се код оваквих појава запитати: зашто и чему води то претпостављање једнога другог?

Је ли овај други бољи стручњак? Извесно не. Има ли више права и квалификација за рад у једној стручној школи? То такође не. Па почему је онда избор за наставника пао баш на овога а не на онога који је о предмету написао и једну одличну стручну књигу? Разлози су смешни, управо детињастии. Вели се, да је министру, који је то у последњем степену решавао, ствар претстављена тако, као да је онај, који није имао кад да напише до сада никакво научно

дело из своје стручне области, оптерећен женом и децом, па као такав потребитији је од онога првога?! Није, дакле, у предлагању одлучивао научни интерес већ оно лажно осећање севапа и великодушности о коме смо напред говорили.

Ако сад пођемо са Адлером и аналишемо овај замршени комплекс осећаја „севапа“ т. ј. лажне бољивости и лажне великодушности, нећемо ту наћи ама баш на трунке оне човекољубивости и тананости осећања које рађа чувство алтруизма, већ напротив, један комплекс нижих осећаја дубоко укоревених у потсвести, а затим искристалисаних у једно јако осећање мржње, која долази, од сопственог осећања слабости и немоћи и тежње ка показивању моћи, ка потврђивању сопствене маловредне и малозначајне личности.

Ми смо овде психолошки ухватили и приказали један тип, који није редак у друштву, још мање на истакнутим положајима у разним администрацијама. Незнамо што је негдашњи господин министар рекао своје референту, кад је сазнао да предложени господин, који није написао ни једну стручну књигу, не само да нема деце, но да није никако ни жељен, то је кабинетска тајна, свакако није га похвалио, али је његов акт анулирао и место наставника дао одличном писцу и стручњаку. Сада, за свакога је јасно, да после овакве подвале и открића томе господину није било више места у врховима државне службе. Што се он ипак одржао, разлога треба тражити на другој страни, може бити опет у севапу, али то је, за нас, у овом случају сасвим споредно. Много важније је и за нашу тему и од много више доказне вредности, што се наредне године поновио исти случај. Стручни писац и наставник и друге године, као и претходне брисан је без икакве своје кривице из списка наставника Више п. т. школе, а доведен је онај квази ожељен господин са ситном дечицом, да се сиромаш помогне, и он, и стручна настава и стручна књижевност уопште!

Други је случај исто тако рељефан као и овај. Из наставног плана и програма п. т. школе прогнана је још од 1924 г. Историја Пошта као предмет за изучавање развитка п. т. установа, не само наше земље но и целог света, иако је она један део опште и културне историје човечанства. Овај остракизам има такође своју историју коју нећемо овде препричавати. Главно је, да је један Министар саобраћаја, на предлог и писмену претставку једног компетента, решењем својим наредио да се Историја Пошта уведе у школски програм и препоручио да се избор наставника изврши конкурсом, као што је претставком и предложено, али ова је наредба остала мртво слово на хартији. Једне године није био предвиђен овај предмет у програму школе, па ни новчана сретства за хонорар респективном

наставнику, и то се могло донекле разумети и правдати, али не сасвим, јер кад падне команда највишега шефа у струци, она се мора и извршити, а са мало добре воље и умења, могле су се савладати и финансијске тешкоће које долазе од буџета, да по средини није било нешто друго, што такође, рђаво карактерише односе и људе у нашој струци, а то је инат према извесном броју људи у струци, који би једино могли доћи у обзир као кандидати и такмаци на конкурс. И пошто је инат одувек био рђав саветник, а мржња одлика некултурних индивидуа, наредба министрова је држана у фијоци, исто онако као што је и Уредба дуго држана, да би се добило у времену и у новој политичкој констелацији више овлашћења за „прогресиван“ рад. Тако је дошло до тога, да се Историја пошта дефинитивно проскрибује и тако рећи изнесе на индекс забрањених школских предмета, што потпуно одговара оној мрачној тежњи средњег века када су спаљиване безбожне књиге па са њима и људи који су их писали. Али нека запамте наши нови нзор стручњаци да тиме није и неће престати научни интерес, већ напротив, сузбијан намерно и свесно он постаје неодољивији и јачи. И доћи ће један дан, кад ће престати овлашћења да поједини људи могу рећи: „То је моје право и ја ћу дати предмет ономе предавачу кога ја за то наменујем и кога ја хоћу.“

Код оваквог схватања и упражњавања подељене власти наравно стручно васпитање не даје ону корист коју може дати утакмица у раду на стручној књижевности и борба за школу, коју треба да држе и имају у рукама само они претставници струке, који имају, не само највише поверења и милост тренутнога шефа струке, који врло често ни сам није стручњак, већ деташирани партијско-политички човек, него они који у струци имају највише практично и научно искуство, а иза којих, као несумњиви доказ њихове спреме и способности треба да стоје њихови стручни, научни радови: расправе, чланци, предавања, есеји и слично. Систем по сили овлашћења и ћефу треба заменити овим системом одабирања по стручној спреми и способности, бар у школи и школској политици ако се то неће и не жели спровести и у одабирању старешинског кадра и свуда где је потребно извести реформе и регенерацију у струци.

Из цигло ова два примера, који потпуно доказују нашу тезу, лако је умотрити: који су то лајтмотиви — којима су се руководили наши управљачки кругови у школској настави. Није потребно рећи да су то и најгори који се могу као такви узимати у обзир. Они су огледало рђаве прошлости, која изгледа ничему доброме није научила људе у нашој струци. Они још живе у тим преживелим и осуђеним идејама и ма-

нирима прошлости. За њих још увек партијски инат и нека лажна болећивост претстављају алфу и омегу свеколике политичке зрелости и мудрости. Они из осећања лажне хуманости дају из државне касе, својевољно, по ђефу, другоме, нешто што тај други није ни по чему заслужио, а заслужном то ускраћују, опет самовољно и по ђефу из ината! Такви људи не презају ни да се служе неистином пред својим претпостављеним старешином само да би спровели своје планове и циљеве.

Но такви људи, радећи на штету наше стручне наставе унапред су осудили и себе на неуспех, јер такви људи, не радећи по закону, немају права од макога тражити поштовање ни своје личности, и пошто они не могу бити ни за кога ауторитет, не могу ни претстављати ауторитет власти, јер су, наopakим својим радом, као носиоци власти већ дискредитовали сваки ауторитет. Они не могу уживати глас мудрог и праведног старешине, пошто су све њихове радње обојене јаким примесам личних симпатија према једнима и анимозности према другима. Они су тиме доказали да их воде мрачни инстинкти и нижа осећања, а такви људи, који не могу да се узвисе и савладају своја ниска осећања не могу водити ни владати другима. Осим тога, људи ове врсте су обично незналице на своме послу и све њихове акције воде их неуспеху. Они су приморани, као слепци који назиру, што се тојагом служе и помажу, да се наслањају на друге, који их често доводе до провалија.

Људи ове врсте жртвују својим прохтевима и потребама интересе других људи, па зато они нису и не могу бити ни етичке личности. За њих се каже да немају озбиљности, објективности ни карактера. Они не допуштају критику својих поступака ни у коме облику, зато су они искључиви и лични и као такви не могу бити никоме од користи осим себи, а морална је дужност човека да буде користан члан друштва. Колико су далеко овакви типови од оних идеалиста који жртвују свој мир, здравље па и иметак и иду у народ да га просвећују и да за њ раде?

Насупрот овоме типу, старешина који хоће да управља једном заједницом треба на првом месту да познаје чланове те заједнице, њихове потребе, њихове радне моћи, циљеве и задатке. Он мора бити наоружан знањем и љубављу према подручном особљу и влашћу која му се даје мора спроводити вољу закона, а закон је оно што садржи јавни, општи морални и материјални интерес заједнице. Из његових радња не сме се нигде испољити ни видети његова лична воља, још мање сентименталност, каприци и ђеф. Хоће се, да они који примењују закон остану строго у границама законске воље, базиране на правичности и праву, а не да им закон лежи у ономе што им диктује њихова мрачна савест, помућена осећањима лажне хуманости и ђудљивих каприца.

УРЕДБА О ОРГАНИЗАЦИЈИ П. Т. СЛУЖБЕ

досад није добила ниједну похвалу њене садржине. Али јест прве замерке. „П. т. преглед“, који издају и уређују чиновници Управе пошта, у свесци за мај — место коментара, повољног или неповољног, — доноси текст Уредбе мада је она већ неколико пута у целини објављена.

Поред „Наше поште“, орган Удружења п. т. службеника Југославије, у броју од 6 маја, већ је забележио тешке замерке на поједине прописе Уредбе. „Наша пошта“ ће наставити. У овој свесци бавимо се оним што је хитније.

Веле да ће Уредба убрзо бити допуњена и измењена. А што се тиче њене примене, почетак није срећан. По државним надлештвима служе људи болесни и изнемогли, који вапију за мировину. Не могу је добити због разлога штедње. А из п. т. струке, једног дана, пре него су и претстављени новом г. Министру, послани су у пензију неколико првака, који су уживали поверење и уважање свих ранијих министара. Били су и остали најјачи стубови п. т. струке и јемци њеног препорода, који ће наступити пре или касније. Све је привремено на овом варљивом свету. А шта се изабрда ваља?

ТЕЛО БЕЗ ДУШЕ

Сен Симон прича на једноме месту што би било од Француске, кад би једнога дана, неким чудом налго поумирало у њој по неколико десетина књижевника, уметника, професора, лекара, адвоката и других лица из редова горњих слојева, оних који воде Француску. Он каже, да би Француска у том случају била тело без душе и да би брзо доживела слом. На против, ако би се то десило са истим бројем лица из војничкога реда, то би био само један болни губитак достојан жаљења, али на судбину француског народа не би ништа утицало. И ако ће то бити једна гротескна паралела, ми ћемо ову Сен Симонову причу за овај мах да пренесемо и применимо на наше прилике и упоредимо са најновијим потезом п. т. т. управе, којим се иде за тим, да се на основу т. 16 § 104 — (некад § 76) Зак. о чиновницима из п. т. т.

струке најуре сви Милосављевићи, Шипуши, Тецилазићи, Вујадиновићи, сви они који на конкурсима односе победе, који пишу одличне расправе, стручне књиге и уџбенике, па да се у њој понаместе, у вертикалном реду, сви стручни скоројевићи који заједно сада марљиво изучавају стручни буквар и читанку и који ће сада несметано развити своју велику ученост и делатност, те злуради и пакосни језици неће моћи рећи, да је п. т. т. струка постала тело без душе,

Аирли нека је ово чишћење из п. т. т. струке и нека би дао Бог, да нове поштанске бонзе, као стручне величине првога реда, баце далеко у засенак славу старих постиљона који не могу више да поврате старо доба и стари сјај и значај поштанских мезулана. Ново доба саобраћаја и тражи такве величине и такве ствараоце.

POŠTA (NJENE FUNKCIJE) U PRIVREDI I PRAVU

— 20 —

Теčajем времена мијенјало се значење regala, i то u vezi s промјенaма привредних i социјалних прилика, прогресом управне (administrativне) идеје i бића идеје модерне (правне i социјалне) државе. U средишту појма regala налази се прво фискални момент, а касније придолazi момент опће користи. U томе лежи разлог зашто се појам regala може обухватити само историски, јер се његово значење мијенјало теčajем времена. Oснов овлашћења државе u пошт. промету састоји се u државном regalу поште. Eгер дијели regale u а) више regale, regalia maiora (државно врховништво u законодавству, правосуду, финансијaма i сл. u vezi s државним суверенитетом), i б) ниже regale, regalia minora, regalia accidentalia (који представљају привенствено користовна прava државе, а по томе искључиво овлашћење u сврху унапређења опћег добра). Држава присваја таква врховна прava према Dr Alfredu Wolcke-u (Postrecht. Leipzig, 1909) u сврху: да искључиво води предузећа опћег значаја i интереса, да подржава јавне завoде i да искључиво продуцира одређене предмете. Lorenz von Stein истиче, да држава, која извршава таква врховничка прava (ниже regale), не обавља само задатке државне управе, него поједно прибавља i приходе. По томе поставља се за regal као критериј: а) државно прavo врховништва, б) искључивост државног завoда i с) убирање пристојба од лица која се s таквим предузећима служе. Обзиром на диобу regala према сврси базира се разликовање на околности, да ли конкретно преваљира управни или фискални интерес, па ако преваљира управни момент (као примјерice код regala ковања новца, поште, телеграфа i жељезница), придaje се

pristojbi samo nuzgredni (netečevni) značaj, a ako prevalira fiskalni interes, rezervira ih država za sebe na osnovi svoje moći pa se otpadajuće pristojbe ukazuju kao porezi. Radi toga ubrajaju Stein i Wagner posljednje regale među poreze.

Kod većine nižih regala prevladalo je svaćenje, da ih država ne smije vršiti isključivo iz fiskalnih interesa (kao sredstvo za pribavljanje finansijskih prihoda). U tome polazi moderno svaćenje i mnogo dalje. Tako napominje primjerice Friderich Freih. v. Weichs - Glon, da se moderna prometna sredstva ne mogu više shvatiti kao regali, što pokazuje njihov socijalni značaj. Od jus regis po kojemu je isključivo zem. vladaru pripadalo pravo osnivanja pošte, razvija se poštansko regalno pravo države po kojemu je isključivo država ovlašćena osnivati javne zavode za stalno (po planu uređeno) otpremanje vijesti, dobara i ljudi. Tako je nastao državni monopol pošte.

— Nastaviće se —

Prof. D-r EUGEN SLADOVIĆ

ИЗ ПРОШЛОСТИ

I

Татар Аге и татари

Прве јасне одредбе о њима налазимо у Устројенију Књажевске Канцеларије од 29 маја 1839 г. која се по гласу чл. 5 Устава Националног занима делима спољним и унутрашњим. У овоме устројенију има шест завршних чланова који говоре о татарима:

Чл. 48. Канцеларији Књажевској придодаје се, и под управитељство Попечитеља Иностраних Дјела и његовог Директора ставља се један Татар-Ага са потребним числом Татара и једним код њега Експедитором, којег ће дужност бити сва званична преко Татар Аге долазећа и отлазећа писма у Протокол записивити.

49. Татар Ага је поглавар Татара или Курира, и експедиције писма Канцеларије Књажевске, Совјета, остала три попечитељства и други Надлежатељства, од који или на које би писма у експедицију, под њиме стојећу, дошла.

50. Татар Ага је дужан свако писмо, дано му из Канцеларије ове или Совјета и остала три Попечитељства, отправаљати по натпису без отлагања, и предавати свако од Татара донешено писмо, куда надлежи по натпису.

51. Татари ће држати се реда којим ће писма носити, по наредби Татар-аге.

52. Експедитор код Татар Аге дужан је записивати у Протокол писма Канцеларије ове, Совјета, попечитељства и други надлежатељства, кад је које дошло или отишло, и који га је донео и однео, као и пријатије назначеним даном и подписом признати.

53. И Татар Ага и Татари и Експедитор полажу заклетву на званије своје пред Представником, коме и написмено и са подписом својим у руке дају.

29 маја 1839 у Крагујевцу.

Председатељ Совјета
Генерал Мајор
Јеврем Обреновић с. р.
Главни Секретар Совјета
мајор
Стефан Марковић

Милош Обреновић
Књаз Србски

Књажевски претставник Попеч.
Иностр. дела кавалер
Абрам Петронијевић с. р.

II

Д-р Куниберт, лични лекар кнеза Милоша, који је већ 1834 г. научио добро српски језик, пише из Београда у Крагујевац Кнезу Милошу следеће:

„Ваша Светлост,

„Милостивјејши Господару!

„По дужности мојој непропустам Вашој Светлости рабољепњејше јавити: како је онај т а т а р и н*) што је газди Милоју кућу продао, у Цариграду био, и од Садразана ферман добио, да може своју кућу, коме год оће, слободно продати; но кад је овај исти татарин Београдском Везиру тај ферман показао, изјављујући му намјереније, да је рад своју кућу Србину да прода, почео му је Везир тај ферман толковати, и коначно му прсају куће своје забранити; а кад је татарин Везиру казао, да је тај ферман читао и да зна што у њему стоји, онда га почео Везир одвраћати, и саветовати му, да још два три месеца дана причека и да с продајом куће не ити, и забранио му је строго, да се не усуди ником особито Србину, садржаније тога фермана јавити,

Овај исти татарин каже и то, да је Садразана питао, сме ли своју кућу Србину продати, и да му је Садразан казао, да он може своју кућу не само Србину, него и сваком другом, ком год оће, слободно продати. Приликом овом молио сам тог татарина, да ми каже, шта има још ново. Он ми је на то одговорно, да би имао много казивати, што се управо нас тиче; но се не усуђује дотле то нама открити, док најпре своју кућу не прода и са свачим неспреми се.

„Међу тим докучио сам од њега толико, да Београдски Везир највише смутње прави, и да је он једини узрок, што Турци не смеду имање своје продавати, и одавде и из земље иселити се. Казао ми најпосле и то, како је у Цариграду разумео, да је Везир Садразану писао у смотрању они 10 људи, који се из Београда истерати морају, увјеравајући га да ће он то у најбољем сагласију и споразумјенију с Господаром Милошем свршити, и да неће бити нужно предказане људе из Београда истерати. Но да је на то, вели татарин, Садразан Везиру наложио, да се у смотрењу овога у противном случају нипошто непротиви и ако је Господару Милошу за тим стало, одма да се ти људи истерају.

У Београду 18 марта 1834 год.

Ваше Светлости
Милостијевшега Государа и Књаза
препорочни слуга
Б. Куниберт

Приопћио ЧЕД. МИРКОВИЋ,
п. т. контролор у пензији.

ОКО ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ

Жали се један управник поште на неправду коју као да је учинила Поштанска штедионица особљу пошта, прво редуцирајући, а потом одузимајући сасвим ону установљену награду за рад око продаје обвезница Ратне штете. Моли да се поткрепи и прими један његов предлог, који иде за тим, да и Надзорно веће Штедионице ради исте тако свој посао, без тантијема и других специјалних награда, као што и поштанско особље, за рачун Поштанске штедионице, ради такође све штедионичке послове у поштама, без непосредних награда и тантијема.

*) Овде је реч о турском татарину.

По нашем мишљењу нема Управа Штедионице и Надзорно веће све потребне разлоге и право за то, да само они уживају у облику тантијема све благодети од рада, који највишим делом свршавају поште и у њима запослено особље, а да овај управник, и они чије неподељено мишљење он претставља и исказује, немају баш нимало разлога ни права!

Како би било да Поштанска штедионица о томе мало више размисли и поведе мало више рачуна — и о овим другима. „Наша пошта“ већ неколико пута и у овоме заступа праведну ствар. Преко ње и упућујемо овај апел.

АУТОМОБИЛСКИ САОБРАЋАЈ

Од пре рата прижељкивана Јадранска железница, потребна земљи и нацији, ни још није на путу остварења. Чекајући железницу, земљиште пређашње краљевине Црне Горе остало је и без ваљаног аутомобилског саобраћаја. Пре неколико година, на Цетињу је постојала дирекција за ту службу, која је потом укинута а послови пренесени на Министарство пошта и Дирекцију пошта у — Сарајеву. Свршило се с тим, да је саобраћај прешао из државних руку и препуштен приватним предузећима. Најновија фаза: претња штрајком, обуставом саобраћаја који је и онако слаб и недовољан. Оштрина те кризе расправља се у јавности, на зборовима и у Народном претставништву. У том мраку, Министар финансија, енергични г. д-р М. Ђорђевић, пружа знак светлости и добре наде. Даје кредите, а надлежним преостаје дужност да се користе државничким схваћањем г. Министра, те да створе здрав и сигуран план. Такав план мора Бановини надокнадити недостатак железничког саобраћаја, колико се то стварно може, народу и земљи пружити благодети саобраћаја путем аутомобилских пруга. Ми смо уверени да посао, ваљано изведен, може, поред посредне, донети и непосредне користи те државној каси дати и вишак прихода над расходима. За то имамо примере на страни. Најзад, намеће се координација превозних сретстава.

МИНИСТАР ЗА ПОШТЕ У БУГАРСКОЈ ОБОРЕН

Бугарски министар железница и пошта г. Костурков оборен је у Народном собрању због оптужбе да је „флангантно погазио службени стабилитет железничког и поштанског особља, да је неколико хиљада службеника избачено на улицу, да је у ресору министарства владало грубопартизанство и да није истина да се против г. Костуркова водила лична борба“.

Оптужбе опозиције показале су се као документоване. Први интерпелант г. Чесмеџијев рекао је да је околина г. Костуркова примала мито, да су у његовом ресору вршена партиска постављења. Партизанство је у њему стигло до врхунца.

Један једини посланик гласао је за поверење г. министру а сви остали — против. И тако је Костурков завршио „сјајно“ своју „каријеру“.

КОНГРЕС П. Т. СЛУЖБЕНИКА

одржаће се 10, 11 и 12 јуна у П. т. дому у Загребу. На дневном реду су истакнута важна питања која засецају у живот и будућност струке. Дани које струка преживљује озбиљни су. И ми желимо особљу да на овом конгресу буде на висини своје улоге, а понаособ да не буде маме лучко већ да додирује у срж. питања. Слобода дискусије је законом зајемчена, насупрот ономе што неки мисле, да ће бити отпуштен или пензионисан сваки службеник који се јави са слободним или критичким мишљењем. Свакако, те вести о застрашивању особља биће да су потекле због скорашњег пензионисања стручних првака, директора г. инж. Милосављевића, творца и уредника „П. т. библиотеке“, и виших саветника г. Шипуша, г. инж. Тецилазића, г. Вујадиновића, и г. Јовановића, све плодних и заслужних посленика на п. т. њиви и наставника П. т. школе. Тако је недавно било и са начелницима г. Ковачевићем и г. Пауновићем и другим. Али нека сви знаду да ће та пензионисања помоћи да се открију трагови злога стања и да се дође до здраве ситуације. Имена раније и сад из струке потиснутих првака и заслужних људи за то су гаранција. Није више време страначког беса да се радни људи прогоне. Старе страначке кључеве разломио је 6 јануар. А ко другаче мисли, превариће се. Живи били па видели.

P o š t a r s k i z a d r u g a r, гласило Задруге п. т. службеника и Господарско-прпомоћне задруге, у броју за мај поздравља пензионисаног директора г. Милосављевића:

Gospodin Direktor bio je vrlo član naše Zadruge kao i Gospodarske prip. zadruge, radeći osobito aktivno na podizanju našeg staleškog ekonomskog života.

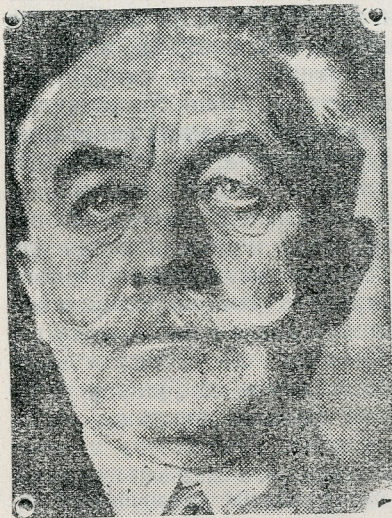
U posljednje vrijeme osobito je mnogo podupirao rad na sjedinjenju naših zadruga u jednu moćnu i opću zadrugu svega našeg osoblja.

Иначе је госп. Директор био познат као врло добар човек, који је увјек гдје год је могао сваком нашем службенику па и оном најманјем помогао. Ми му на одласку у име наше задруге и наших задругара желимо свако добро и срећу. Увјерени, да ће он макар одилази остати нашим пријатељем, да ће нас и даље подупирати.

ЧИТУЉА

Д-р СЛАВКО С. МИЛЕТИЋ,
бивши министар пошта и телеграфа.

Рођен 1869 г. у негдашњој српској Атини-Новом Саду; преминуо 11 маја у Београду. Син великог оца, којему Срби певаху: „Ми смо с тобом, сиви тићу; ми смо с тобом, Светозаре Милетићу...“ Већ по месту рођења и по огњишту, био је предестиниран да послужи својем народу. Он је у томе и успео. Сваки његов гест одавао је племени тог човека, који је постао један од неимара на великом делу ослобођења и уједињења. Као такав био је и претседник Војвођанске велике народне скупштине која је о ослобођењу изгласала уједињење Војводине са Србијом. Народ га је бирао својим претставником у Народној скупштини; био је и министар неколико пута. Понаособ био је министар пошта и телеграфа краљевине С.Х.С. од 1 јануара до 24 децембра 1921. На положају министра пошта свакако није био стручњак, али је био управљач ширих концепција који није рушио и гонио већ стварао и помагао.

Д-р СЛАВКО С. МИЛЕТИЋ
бивши министар пошта и телеграфа

П. т. струка, којом је управљао, а која га се није сетила на сароводу, дугује му спомен и по самом томе што је он бранио и одбранио да Министарство пошта и телеграфа не буде укинута, кад му је он био на челу.

Сећамо се у овој тужној прилици нашег првог и посљедњег сусрета са др. Милетићем. Посетио сам га да му предложим да се прими за члана Одбора за оснивање Међународне академије пошта и телекомуникација. Његов одговор био је: „Пристајем, радо и без резерве. О томе ми је већ познато. Читао сам да је ваш предлог о стварању Академије добро примљен и на страни. То ме радује да иностранство прима тако лепе и корисне предлоге из наше земље. Али, ја нисам уз владу, па да вам моје чланство што не квари јер наша званична страна треба да помогне остварење“. Г. Министре, рекох, то не може сметати; овде нема партиског кључа, а наш народ зна ко су Милетићи. — Он се насмеја и задовољан потписа.

У даљем разговору рече ми, да је био заволео п. т. струку. „Кад су људи поштени, с њом се може управљати

поштено и успешно. Нисам дозволио да се у њој спроводи партизанство и корупција. Особље је добро, али управа није вазда таква.“

Говорили смо и о значају п. т. струке и потреби њеног препорода у нашој земљи. „Јесте п. т. струка је уставна високог културног значаја, али се с њом не управља културно... Ви сте, додаде, покренули питање да се успостави Министарство пошта. И ја сам вашег мишљења, да п. т. струка може доћи до своје висине једино на тај начин.“

Захвалио сам се тада г. Министру на братском пријему. А ови ретци нека буду свећица на гробу овог великог родољуба.

Д-р П. ШОЋ

„Наша пошта“ је умолела првака и писца г. Живојина Пауновића, начелника Министарства пошта и телеграфа у пензији, да напише некролог о поч. министру Милетићу. Г. Пауновић се љубазно одазвао нашој жељи и написао студију о времену и раду поч. Милетића на челу п. т. струке. Жалимо што нам простор није дозволио да је објавимо овом приликом, али то ћемо учинити у наредној свесци. Напис г. Пауновића остаће у исто време прилог за историју п. т. струке.

PREGLED ŠTAMPE

П. т. т. pregled u svesci za maj, ukusno opremljenoj, donosi: Poslovni red i raspored rada (I. Šarić); Opštinske telefonske linije (B. Pavlović); Alat za tehničke radove (V. Predragović); Studija o telegr. baterijama (A. Kudinov); O elektronskim cevima (V. Mesaroš); Krivični sudski postupak, odnosno krivična kazna i primanje penzije (L. Perković); Odgovornost drž. službenika (M. Todorović).

Filatelista i Glasnik Jugoslovenskog filatelističkog saveza u sveskama za april obiluju podacima i vestima koje će zanimati naše stručnjake.

Ostali stručni listovi bave se teškoćama koje postoje i pripremama za Skupštinu. Ugovorni poštari, u Beogradu, u broju od 1 maja, mesto stručne sadržine doneo je seriju „zanimljivosti“ — ne srećnog izbora.

ŠTAMPARSKЕ GREŠKE NA — MARKAMA

Jugoslovenski filatelistički savez uputio je Upravi pošta akt koji za služuje naročitu pažnju kao i shodne mere:

Upravi Saveza došlo je do znanja, da se među preštampanim poštanskim markama ranijih izdanja, koje su nedavno puštene u saobraćaj, nalazi dosta štamparskih grešaka, kao što su preokrenuto ili dvostruko preštampane. Ovakvih grešaka pri preštampanju ima naročito kod porto maraka.

Uprava Saveza veruje, da su te greške nastale slučajno, nedovoljnom pažnjom pri preštampanju, ali mora naglasiti, da one nanose štetu ugledu ne samo naše filateilje, već i samoj državi, koja izdaje marke. Stoga je Uprava slobodna skrenuti Ministarstvu pažnju na tu nemilu pojavu, kako bi

Поштарина плаћена у готову.

Poštanska uprava, u interesu čuvanja svoga ugleda, preduzela mere, da se u buduće pri izradi poštanskih maraka obrati veća pažnja, a tako isto i pri prijemu maraka od strane nadležnih organa Ministarstva. Uprava Saveza je mišljenja, da bi pogrešno preštampane marke trebalo povući iz saobraćaja, kako bi se sprečile spekulacije, koje se sa takvim markama vrše na račun naših skupljača i na štetu ugleda naših maraka na strani.

Za upravu Jugoslovenskog filatelističkog saveza,

D-r Radivović, sekretar

E. DEROKO
pretsednik

ЧИТАОЦИМА

На питање многобројних пријатеља и сарадника Наше поште: хоће ли она и даље излазити, одговарамо, да излажењу Н. поште не чини никакву сметњу пензионисање г. Вујадиновића, који ће од сада имати још више могућности и времена да сву своју снагу посвети Нашој пошти, и због тога, она ће бити садржином једрија и борбенија.

Одувек је било погрешака у вршењу службе. Њих су износили на рђав глас, и то је разумљиво, јер је отуда било штете за појединце, али све су те штете мале према штети коју може причинити каква Управа која није на висини свога позива.

И данас има места на земљи где је пошт. служба потпуно непозната, поред све велике разгранатости њене. На пример, у Азији, Африци па чак и у Ј. Америци и Аустралији. Али, кад се и уколико се оне овамо организују, примају облик уређене, модерне поште да им може позавидети чак и наша нова Уредба.

У ЧЕТИРИ ОКА

Отварамо нову рубрику под овим називом. Овде ћемо доносити само кратка питања и одговоре, кратке, истините историјце из свакидашњег живота наших пошта, у жељи, да њима свратимо пажњу меродавним на извесне штетне појаве и догађаје у струци, који се могу лако и брзо отклонити само тако, кад се буде знало, да се неће више, по досадањем рецепту, заташкавати, но добити са публицијетом заједно и сву осуду наше стручне и шире јавности. У томе, наравно, имаћемо довољно обзира и мере према важним интересима струке и особља.

Наши ребуси:

400.000 (?)!

70.000 (?)!

Тачне одговоре штампаћемо у новоствореној рубрици:
У четири ока.

Уредници и власници,

Д-Р ПЕРО ШОЋ, министар у пензији, Крунска 29, и МИЛУТИН ВУЈАДИНОВИЋ, виши саветник Мин. саобраћаја, Гарашанинова 7

Штампарија

„ГРАФИКА“ М. Божиновић — Београд, Космајска 51. Тел. 29.717